پارسیان دژ
تاریخ، فرهنگ و میراث ایران

مجموعهٔ مقاله‌ها
نسخهٔ ماندگار

ایران در دوران معاصر

کردستان عراق و زبان فارسی

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی
انتشار: ۱۵ آبان ۱۳۹۳ · ۳ دقیقه مطالعه

چکیدهٔ مقاله

مردان کرد کردستان عراق و زبان فارسی/ مانی پارسا تا پیش از دهه ۱۹۲۰ زبان فارسی زبان ادبی و زبان نامه‌نگاری‌های شخصی در منطقه کردنشین شمال عراق بود و زبان ترکی عثمانی زبان حکومتی. در آن دهه و پس از فروپاشی دولت عثمانی حکومت بریتانیا در عراق تصمیم به ایجاد مدارس و مطبوعات کردی‌زبان گرفت و فارسی و ترکی به مرور از میدان بدر شدند. از آن زمان به اینسو کردان عراق در مدارس بجز آموختن کردی سورانی که با خط عربی نوشته می‌شود موظف به آموختن کامل زبان عربی نیز بودند. رشید یاسمی در کتاب «کردان و تعلق قومی و تا

پارسیان دژ / ایران در دوران معاصر

مردان کرد

کردستان عراق و زبان فارسی/ مانی پارسا

تا پیش از دهه ۱۹۲۰ زبان فارسی زبان ادبی و زبان نامه‌نگاری‌های شخصی در منطقه کردنشین شمال عراق بود و زبان ترکی عثمانی زبان حکومتی. در آن دهه و پس از فروپاشی دولت عثمانی حکومت بریتانیا در عراق تصمیم به ایجاد مدارس و مطبوعات کردی‌زبان گرفت و فارسی و ترکی به مرور از میدان بدر شدند. از آن زمان به اینسو کردان عراق در مدارس بجز آموختن کردی سورانی که با خط عربی نوشته می‌شود موظف به آموختن کامل زبان عربی نیز بودند.

رشید یاسمی در کتاب «کردان و تعلق قومی و تاریخی آنان»، ص۱۳۵، درباره این تحولات می‌نویسد: « در زندگی معاملاتی و سیاسی سلیمانیه عراق زبان فارسی بکار می‌رفت و تا سال ۱۹۲۱ میلادی، تدریس در مدرسه‌های این شهر به زبان فارسی بود. بعد هم که تدریس فارسی از مدارس برچیده شد کردها همچنان آثار سعدی، حافظ، نظامی، جامی و عطار را می‌خواندند و آموزش فارسی از روی نان و حلوای شیخ بهایی صورت می‌گرفت» .

آشنایی با زبان فارسی گفتاری هم به مرور از بیشتر نواحی شمال عراق رخت بربست بجز از ناحیه سلیمانیه. استان

سلیمانیه که به مرز ایران نزدیک است و رادیو و تلویزیون ایران را دریافت می‌کند همیشه در حیطه رسانه‌های فارسی‌زبان قرار داشته و جوانان آن آوازهای پاپ ایرانی را از حفظ می‌خوانند. در زمان پیش از انقلاب آوازهای داریوش و گوگوش و در دوره پس از انقلاب آهنگ‌های معین در سراسر کردستان عراق از طرفداران زیادی برخوردار بوده‌است. امروزه ویدئوکلیپ‌های معین با زیرنویس کردی در اینترنت با اشتیاق دست به دست می‌گردد. زمانی که بمباران‌های آمریکا و انتقام‌کشی صدام طی دو جنگ خلیج فارس باعث پناهنده‌شدن میلیون‌ها کرد عراقی به ایران شد بسیاری از کردها پس از شصت‌هفتاد سال دوباره با زبان فارسی تماس پیدا کردند. بسیاری با اقامت‌های چندین ماهه در ایران زبان فارسی را فراگرفتند و امروزه بخوبی به آن تکلم می‌کنند.

تا اواخر دوران صدام زبان عربی همچنان سیطره خود را به عنوان زبان نوشتاری و زبان منبع در شمال عراق حفظ کرده‌بود ولی در دهه اخیر اوضاع دوباره دگرگون شده‌است.

گزارشی از روزنامه ان.ار.س هلند درباره کردستان عراق می‌نویسد : "بیشتر کردهای عراق زبان عربی را دیگر فراموش کرده‌اند و هیچوقت به بقیه عراق سفر نمی‌کنند. آن‌ها خود را از نظر فرهنگی با عراقی‌های دیگر مرتبط حس نمی‌کنند." درصد بالایی از نسل جدید کردهای عراق دیگر آشنایی زیادی با زبان عربی ندارد.

دکتر امیر حسن‌پور استاد دانشگاه در دانشگاه تورنتوی کانادا در گفتگویی با بخش کردی صدای آمریکا درباره اوضاع فعلی زبان کردی بویژه در عراق چنین گفت: « پیش از سال ۱۹۹۱ زبان عربی تأثیر و نفوذ اساسی را در مطبوعات کردی عراق داشت بگونه‌ای که بیشتر منابع کردی سورانی را مطبوعات و انتشارات عربی تشکیل می‌دادند ولی از سال ۱۹۹۱ به این سو شرایط فرق کرده‌است. از آن سال ارتباط میان ایران و کردستان عراق خیلی بیشتر شده و مرزها امروزه بسیار بازتر از سابق است. این باعث ایجاد تحولاتی در مطبوعات کردستان عراق شده است. زبان فارسی نقش اصلی را به عنوان زبان فرهنگی منطقه شمال عراق به عهده گرفته‌است و شاهد هستیم که بیشتر مطبوعات و نشریه‌های کردی در کردستان عراق برای مطالب خود از منابع فارسی استفاده می‌کنند بویژه در زمینه مسائل روشنفکری، فرهنگی و تاریخی».

- منابع:

۱. کردان گوران و مسئله کرد در ترکیه نوشته گ.ب. آکوپف و م.ا. حصارف، ترجمه سیروس ایزدی. ۲. کردان و تعلق قومی و تاریخی آنان نوشته رشید یاسمی

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «کردستان عراق و زبان فارسی»، پارسیان دژ، ۱۳۹۳.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وب‌سایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

https://parsiandej.ir/articles/1571/pdf/کردستان-عراق-و-زبان-فارسی.pdf

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵